

TIDNINGEN SLÄKTDATA

Medlemsblad för Föreningen SLÄKTDATA

Nr 3 2000

Åkrabergs Gård år 2000

Foto: PLm

Krigsfångarna på Visingsö

Barnamord i Kville år 1711

Folkräkningen anno år 1890

Några minnen från min släkt - Del 6, slutet

Kyrkogårdsvandring

Så har ännu en sommar gått till ända, utan att man knappt har märkt den. Den har formligen regnat bort eller kanske rättare blåst bort. För många släktforskare som är yrkesverksamma har detta kanske ändå haft det goda med sig att semestern delvis har kunnat tillbringas i en stol framför datorn eller bland skrifterna i något arkiv, utan sneglande på de fröjder som normalt följer med ett uteliv under den varma årstiden.

Men det finns förstås också många andra aktiviteter som man hinner ägna sig åt i semestertider, även om en hel del av dessa också med fördel utövas under fina somardagar. Med en viss dragning åt det genealogiska hållet besökte jag under några ljuvliga försommardagar några lantliga kyrkogårdar för att allmänt sett känna den ro som vilar över gångna generationers själar men också för att se om de gravar kunde återfinnas, som inrymmer lämningarna efter för länge sedan avsomnade anfäder och anmodrar; dessa hade jag som ung bara hört talas om.

En kyrkogård på landet är verkligen något av ett kulturcentrum. Naturligtvis utgör den i första hand en känslomässig tillgång för många som där har någon anhörig begravd. Men fränsett den emotionella eller

rentav sakrala sidan av saken kan kyrkogårdarna tilldra sig särskilt intresse också från hortikulturella eller stenhuggerimässiga utgångspunkter. Naturligtvis gäller detsamma kyrkogårdarna i städer och andra tätorter men här finns också så många andra begivenheter som konkurrerar om uppmärksamheten att dessa helgade platser under bar himmel oftast får en ganska undanskynd roll. På senare tid arrangeras dock i en del städer, såsom Varberg och Göteborg, s.k kyrkogårdsvandringar under sakkunnig ledning.

Följaktligen tog jag mig till kyrkogårdarna i Vinberg, strax öster om Falkenberg, och Kinnarumma, drygt en mil söder om Borås. Båda kyrkogårdarna låg paradiskt vackra i den spåda grönskan, under ymnigt lövverk och med ömsint gravsmyckning. Och visst fann jag de gravar jag sökte. Av gravstenarna att döma tycks det på landet ha varit vanligt att de personer som en gång hade en maktställning inom kyrkan också efter sin död har hävdats - och framöver kommer att hävdas - en maktsfär; på stora områden runt den ofta mycket pampiga gravstenen vilar i betydligt blygsammare gravar kyrkomannens nära och kära. Prästfruns namn som ogift är omsorgsfullt inristat inunder släktnamnet på huvudstenen och med ledning av namnen på intilliggande

gravvårdar kan lätt förstås att också delar av hennes släkt har fått sin slutliga boning på denna plats. Hur släktskapen mellan de begravda inbördes har varit går inte alltid att tyda, även om sammanhangen ibland kan anas genom de bynamn och/eller de födelse- och dödsårsuppgifter som åtminstone förr i tiden vanligen präntades in i gravstenarna.

Det förekommer ofta att gravstenen innehåller uppgifter enbart om en avliden mansperson. För hans hustru och övriga anhöriga anges på gravstenen blott texten "familjegrav". Detta - som jag uppfattar det - tilltagande bruk att endast knapphändigt tillkännage vem som ligger i en grav kan förvisso vara praktiskt men utgör ingen grund för den som till äventyrs vill släktforska med gravstensinskriftionen som förstahandskälla.

Gamla gravstenar brukar vara svåra att tyda. Ofta har bokstävernas konturer vittrat och särskilt på liggande stenar har den färg som funnits för länge sedan flagat av regn och rusk. På min hemkyrkogård liksom på Marstrandsöns kyrkogård har jag tidigare somrar - på gamla gravar med släktanknytning - slipat till inskriptionens fördjupningar och därefter med mårdhårpenslar fyllt dem med svart färg. Redan efter fem, sex år var färgen borta på Marstrandsstenen, en större liggande platta med mycket åldrig och snirklig inskription. Men genom fotografier hade den dessförinnan blivit förevigad med texten klart läsbar!

Ett problem för framtida släktforskare blir det nu utbredda förfarandet att sprida den avlidnes aska i en minneslund eller sätta den i ett kolumbarium. Självfallet underlättas i hög grad markanvändningen på många håll genom denna askhantering, men något gripbart minnesmärke över den döde går inte till eftervärlden.

Alla Släktdatas läsare önskas en angenäm höst !

Hans Hjortsjö

Föreningens sekreterare hastigt avliden

Vår flerårige sekreterare Ingvar Mellqvist har gått bort i en ålder av 75 år.

Han var jurist och hade som sådan en stark känsla för att lagar och förordningar skulle följas även i föreningslivet, något som vi styrelsekamrater ibland fick påpekat för oss.

Hans stora intresse för släktforskning parades under senare år med ett lika stort intresse för databehandling och han gick med liv och lust in för att lära sig att använda datorn för att registrera sina forskningsresultat. I vår förening fann han många med samma intressekombination och han ägnade mycket tid åt att arbeta för föreningens bästa.

Ingvar hade också många andra intressen och in i det sista ägnade han sig åt friluftsliv, bridge och tennis.

Vi som hade förmånen att arbeta tillsammans med honom under flera år i styrelsen för Släktdata skall minnas Ingvar som en god kamrat, alltid med glimten i ögat.

Hilding Corneliusson

SLÄKTDATA

Är en ideell förening för släkt- och datorintresserade. Föreningen bildades 1989.

Föreningen verkar för att sprida information om såväl släktforskning som dator teknik för densamma. Föreningen verkar också för att framställa dataregister över födda, vigda, döda till låg kostnad.

Föreningen upptar medlemmar från hela Sverige och övriga nordiska länder.

Styrelsemedlemmarna finns upptagna på denna sida.

Medlemsavgiften är 125 kr per år, inkluderar *Tidningen SLÄKTDATA*.

Prenumerationsavgiften för Tidningen SLÄKTDATA är 125 kr per år.

Medlemsavgiften/prenumerationsavgiften betalas till föreningens **postgiro 410 40 40 – 3**

Föreningens adress är:

SLÄKTDATA
c/o Gösta Dryselius
Nedergårdsgatan 18
416 54 GÖTEBORG
gostad@algonet.se

Internet

Föreningens hemsida:

<http://sd.datatorget.educ.goteborg.se>

Tidningen SLÄKTDATA utkommer med fyra nummer per år. Bidrag i form av artiklar, notiser och tips är välkomna. Redaktionskommittén förbehåller sig rätten att redigera insänt material. Privata annonser och upplysningar tas in gratis i mån av plats.

Nästa manusstopp

1 november 2000

Nästa medlemsmöte hålles

lördagen den 14 oktober kl. 11.00

På IOGT-NTOs Nordengården,
Stockholmsgatan 16, Göteborg

ISSN 1102-7894

Styrelse för SLÄKTDATA 2000-2001

Ordförande Hans Hjortsjö
hans.hjortsjo@hgg.dom.se (arb.)

Åkraberg
430 22 Väröbacka
Telefon 0340 – 66 04 01
Tel. arb 031 – 701 12 60

Vice ordförande, Håkan Hansson
tillsvidare även Sekreterare
tormek@ebox.tninet.se

Uppegårdsvägen 1
426 69 Västra Frölunda
Telefon 031 – 29 75 71
Fax 031 – 29 75 71

Kassör, red. led. Gösta Dryselius
gostad@algonet.se

Nedergårdsgatan 18
416 54 Göteborg
Telefon 031 – 84 34 08
Fax 031 – 84 34 08

Ledamot Björn Bergdahl
bjorn@ibbab.se

Hällesås 6452
427 51 Billdal
Telefon 031 – 91 07 87
Fax 031 – 91 14 14

Suppleant och Tidningsmakare
Charlotte Börjesson
blanca@swipnet.se

Tenorgatan 8
421 38 Västra Frölunda
Telefon 031 – 47 80 93

Suppleant Ove Tegnér
otr@hem.passagen.se

Arturs Väg 51
444 60 Stora Höga
Telefon 0303 – 77 70 43

Redaktionsled. Lars Hellgren
lars.hellgren@mbox300.swipnet.se

Sparvvägen 7
434 96 Kungsbacka
Telefon 0300 – 213 33
Fax 0300 – 213 33

Redaktionsled. Per Liljeström
per.lilje@swipnet.se

Vänskapen 3 e
443 34 Lerum
Telefon 0302 – 131 91
Fax 0302 – 131 91

Ring innan Du faxar – faxen kan vara fränkopplad!

Innehåll

Kyrkogårdsvandring.....	2
Några minnen från min släkt, del 6 - slutet.....	4
Svenska rötter i Oregon.....	8
Rättelser	8
Får du hela e-brev ?.....	8
Folkräkningen anno 1890	9
Krigsfångarna på Visingsborg.....	10
Krigsfångarna på Visingsö.....	11
Barnamord i Kville 1711.....	13
Nya register i Släktdatas arkiv	15
Kalendarium.....	16

Några minnen från min släkt

Upptecknade för mina barn.

Av Anna Uddenberg f. Björck 1882-1960

Del 6 - slutet

Anna Uddenberg

Med Ida till Schweiz

På hösten ansågs Ida lämpad för schweizervistelse. Pappa, mamma och jag skulle följa henne ut. Pappa fick dock i Botzen veta att han måste återvända för urtimans skull. Mamma och vi två flickor foro då vidare mot Genève, där Gagnebins numera skulle bo. Deras stora villa där var ej riktigt klar, utan de vistades i Perroy nere vid Lac Lemman mellan Lausanne och Genève hos sin dotter Rachel, gift med prästen där.

Först gjorde vi en förtjusande resa i Schweiz och det var först efter den pappa reste hem. Vi besökte Brunnen och Furka. Passet uppe i alperna, Interlaken, Thuner- och Brienzersjöarna och det härliga Beatenberg där ovanför. I Tyrolen hade vi besökt Toblack i Dolomiten och gjort utflykter därifrån.

Föräldrarna, särskilt mamma hade en spårhunds geni att hitta vackra platser. Det var alltså bara hon, Ida och jag som anlände till Gagnebins. Mor och Ida stannade i Genève men jag var några dagar ensam i Perroy hos mina gamla vänner, som ju voro sig lika. Det var bara fem år sedan jag lämnade dem. Nästa gång jag råkade Vio och Abda, Rachel var ej där och de gamla voro döda, var 1929 efter en

resa till Rivieran med mamma och systrarna. Sedan råkades vi ej mer men uppehöll en rätt livlig brevväxling till Vios död, sommaren 39.

Sedan vi lämnat Ida hos G-s, de flyttade snart till sin nya villa, reste mamma och jag ensamma hem. Den hösten 1905, var jag alltså ensam med föräldrarna. Vi hade en lugn och trevlig tillvaro och jag minns att sällan eller aldrig har jag fått så många presenter på min födelsedag som då. Den firades visst i Oscarshamn, men när jag kom hem väntade de på mig.

Nyår 1906 på Åkraberg

1906 på nyåret var jag några dagar på Åkraberg. Vi hade det förstås förtjusande, gjorde promenader, voro på julkakas hos kyrkoherde Meullers. Där blev jag ej litet häpen, när jag såg majoriteten av damerna, präktiga bonnamoror, klockarens fru och dito folkskollärarens och gästgivarens, ta snapsen lätt och ledigt till smörgåsbordet. Det var ju midvinter förstås och färden till festen hade varit kall.

Så hade Erik och jag sällskap till Göteborg, varifrån jag for upp till Stockholm. Harriet och Otto hade fått sin förstfödde d. 9/1. Han döptes den 24 jan. till Carl Uddo Lenart.

I Stockholm var vårt liv sig rätt likt, men ändå omväxlande, Marianne Heüman hade en kindergarten inredd i ena flygeln av Ad.Fr pastorsthus. Henne besökte jag ibland. Hon förlovade sig emellertid rätt snart med sin fars adjunkt, Hjalmar Lindholm, och sedan tror jag ingen övertog anläggningen.

En kusin, Mary Boström född Seaton, besökte jag någon gång. Hon var barnlös, men hade full systerställning med sina societetsplikt. Hennes man, Erland Boström, ryttmästare, blev sedermera kabinettsskamarherre hos Kung Gustav

V, och Mary själv stadsfru hos högst densamme. Ovanligt vacker och ståtlig tilldrog hon sig allmän uppmärksamhet var hon visade sig. Den andra av mina flickkusiner på mammans sida, som jag var mest jämnårig med, Ester Kjellberg, gifte sig i februari med Victor Wallenberg, yngste son i den kända syskonkretsen, K.A.W. med flera.

Förlovningar

1906 på våren bestämdes det att både Ida och jag skulle eklatera våra förlovningar, och den 6:e juni blev en glad dag med prosten Holmdahls stora familj och Eriks mamma och enda syster.

"Vinbergarne" voro förstås med. På kvällen skar Carl Holmdahl mig bakom örat, jag hade ovanligt nog fått en böld där bakom, annars var jag aldrig sjuk. Hela livet hade jag varit frisk som en nötkärna, möjligen med undantag för litet bleksot i tonåren.

Ett par dagar efter var det middag på Tvååkers prästgård. Från det tillfället bevarar jag några roliga amatörfoton. På hösten låg Erik hemma på Åkraberg och läste. Maja, som någon månad senare än vi, eklaterat sin förlovning med Rolf Erikson från Rydboholm, var även hemma och vi hade en oförglömlig tid, med härliga höstliga promenader och ett förtjusande hemliv.

Eriks mamma, er farmor, var en sådan ljuvlig människa. Litet tyst och stilla i större sällskap, kunde hon i en intim miljö utveckla en charm och intelligens, som man aldrig glömmar. Hennes liv hade, fast det ej rört sig på stora delar av världen, varit ganska egenartat. Född på Byn i Bohuslän, Ödsmåls församling, var hon yngst i en stor syskonskara. Fick tidigt komma till en farbror i Kungsbacka, rådmann Amundsson. Där växte hon upp och

då hon var föräldralös och måste försörja sig själv, tog hon plats som husmamsell hos kyrkoherde Wallberg i Frillesås. Denne, som först var gift med en Tranchell, friade till henne när han blev änkeman. Hon var då 29 år och han bortemot 70.

Inte kunde det ha varit så lockande för den söta flickan, att gifta sig med en amper gråhårsman, men hon såg sig väl inga andra utsikter och gick med på saken. Wallberg ägde sin fädernegård i Värö, Åkraberg. Den gav han sin unga fru i "morgongåva". Och när han efter fyra års äktenskap dog, flyttade hon dit med sin vän och husmamsell Amelie Lundberg. Först hade hon dock ett par besvärliga "nådeår" i Frillesås, då den ene efter den andre av de dit missiverade adjunkterna ville konservera huset och friade till änkan. Efter hänvändelse till biskopen (G.D. Björck) om att bli befriad från dem, fick hon en rustik gift adjunkt. Vid tillfrågan var han hade sin fru, svarade han "ho setter på lasset" och mycket riktigt nere vid grinden stod flyttlasset med frun på toppen.

På Åkraberg

På Åkraberg väntade henne och "Moster" som Amelie Lundberg alltid kallades av den yngre generationen, ett verksamt liv. Gården var betydligt större då. Svenningsgård nere i Backa var en utgård, dit folk skickades att så och skörda, väl utrustade med väldiga matsäckar. En gift dräng bodde där väl, men behövde hjälp. Stomhemmanet Ekeberg arrenderades också. Utan inspektör gick det ej för de båda kvinnorna att klara av torpare och drängar. Så kom en lantbrukarson, Carl Uddenberg, själv lantbrukslärare från Blekinge, för att hjälpa dem. Det var en lång ståtlig man, ej så olik Carl XV. Efter ett par år gifte han och Christine Wallberg sig och lyckliga och glada gingo de sitt kommande gemensamma liv tillmötes. Moster var förstås hos dem och stod dem bi i alla skiften. Ej minst när barnen växte upp.

År 1879 gifte de sig och d. 11 mars 1880 föddes Erik, efter en hård kamp för den 39-åriga förstföderskan. Ännu två barn flickor, föddes, men dogo ganska kort efter födelserna, den ena omedelbart. I januari 1884 kom dock ännu en flicka, Ma-

ria Edith Cecilia, som fick leva och växa sig frisk och söt. Men nu kom ett nytt större bekymmer än småbarnens bortgång. Maken blev sjuk. Professor Wising i Stockholm sade att inget var att göra, men de togo för säkerhet skull hemvägen över Enköping till doktor Westerlund. Men även han stod maktlös.

Detta var troligen i jan. 85. Sedan dog han i november samma år. Hans släkt var från Rödeby i Blekinge. Deras äldsta flicka, gift med major Ulfspärre i Hälsingborg, är mor till Hedvig och Lotte Ulfspärre, vars vackra hem, Kungsgården, vid Storvik vi gästade på en resa till Dalarna 1934. 1917 var Erik U. nere i Blekinge och träffade då den enda kvarlevande av sin fars syskon, faster Karin, en änka, som bodde med en ogift dotter i en liten lägenhet vid Rödeby station.

Tillbaka till förlovningstiden

Men nu har jag kommit så långt tillbaka i tiden och måste hoppa fram igen till vår förlovningstid. Julen 1906 tog Erik sin med.lic.examen. Reste med en god vän, Henrik Wennerberg, som samtidigt tagit sin examen, ut till Berlin för att köpa "instrumentutrustning" till sin blivande praktik. I själva verket var det väl roligt komma ut och se sig om i stora världen ett slag; sen möttes han och jag i Göteborg där vi inköpte möbelen till motagningsrummet, mahogny med imiterat skinn på soffor och stolar, lätt jugendstil och säkerligen oköpt, om vi nu efter 33 år fått välja på nytt. Men då tyckte vi den var makalöst fin med sitt bokskåp i ena sidan avstängt av inrutade glasdörrar, ett lämpligt ställe att förvara instrumenten på.

Åkraberg några timmar. Det var dagarna före jul och vi överraskade moster nere i bakstugan i lilla byggnaden. Hon rullade sina berömda "mostersringar" med fart och fermetet, och alla de andra goda sorterna kommo form- och smakfullt ur hennes skickliga händer. Den julen firade vi var för sig, d.v.s.

Erik kom på annandagen som vi enligt gammal god tradition firade på Vinberg.

Där var då senmätta och vi voro ibland framme och drucko kaffe innan vi gingo till kyrkan, där farbror Ludwig själv alltid predikade. I den gamla kyrkan sutto vi i prästgårdens bänk bakom ett trägaller, som tillät en diverse friheter. Strax bredvid hade man sakristians dörrar, "vackert" bemålade med var sin Mose eller profet, som sågo stränga och skräckinjagande ut. Klockaren, den gamle Strömqvist, kvintilerade efter bästa förmåga, tog i starkt när psalmerna krävde forte, och lämpade pianissimona efter de mera veka stroforna. Sen var den stora middagens stund, vi samlades, värdfolk och gäster, gamla och unga kring det högtidsdukade bordet, den gamla dyrbara släktklenoden, silverstanken gick laget runt. Fyra rätter bl.a. korv, saltkött, stekta runda potatisar och långkål, stekt i smör, bjöds rikligen.

När vi så vilat efter kaffet samlades alla, pigor drängar med till predikan. Luthers "om änglasången" lästes högt av faster medan farbror tog igen sig efter förmiddagens ansträngning i sin gungstol. Vid hans fötter vilade den trogna hunden Karo eller Hector, och suckade enligt farbrors egen utsägo på lämpliga ställen. Sen var det tänd gran och det vackra stora julbordet eklärerat, de hade till vår avund ännu ett par grupper från Tyskland "Jesus uppbäres i templet", "flykten till Egypten (mening saknas) kring piannot, hela dagen en enda lång rad av andlig och lekamlig förplägnad om vart annat.

I januari 1907 slog Erik sig ner som pratikus i Varberg. Jag var med honom när vi besågo rådmannens stora våning på nedre botten i ett av de s.k. tvillinghusen där. Där fanns 6 rum, jungfrukammare och kök, allt eldades med kaminer eller kakelugnar. Elektriskt ljus fanns det ej allmänt ännu, men ett litet elektricitetsverk i stadshuset försåg en del av stadens "finare" hus med kraft. Hyran var 900,- kr om jag ej minns fel. Sängkammaren i norr och köket och skafferiet i söder. Vi bestämde oss utan vidare för den. Att möblera dessa jättestora rum och skaffa gardinerna till de enormt höga fönsterna avskräckte oss ej.

Till Eriks rum, som på samma gång var mottagningsrum och herr-
rum, hade vi ju redan mahogny-
möbler i jugendstil. Väntrummet
möblerades med allmogebetonade
rödmålade trämöbler och att par
enkla korgstolar för de klenaste
patienterna. I hörnrummet hade
Erik en trevlig mahognysäng från
Åkraberg, en tvättkomod och några
stolar, voila tout. Ja det var sant, i
korridoren ett litet bord, där han
intog sina måltider, för att ej kom-
ma för långt från köket. Den stora
matsalens möblering fick anstå tills
vidare. Där tillbringade han nu
ganska ensam våren 1907.

Så värst mycket att göra som
läkare hade han nog ej. Utom stads-
och lasarettsläkaren fanns där två
andra kolleger som nog ej gärna
sågo att han gett sig in i deras di-
strikt. Med Daniel Holmdahl, äldste
sonen från Tvååker, som var ad-
junkt hos gamle prostén Ullman
hade han trevligt. De träffades allt
ibland. Och så låg ju Åkraberg nära.
Maja var ju hemma den våren och
hans moder och hon besökte väl
honom ibland och till Åkraberg för
han när han hade sjukresa till Värö
och skulle väntat på Backa station i
timvis annars. Det var andra tider
för läkare då, då de kunde ta tåg en
bit så fingo de ju sitta i väntsalarna
på små ledsamma stationer, ibland
var där kallt, ibland olidligt hett
från en glödande kamin, eller os,
om den behagat slockna. Eller ock-
så långa timmars åkning på skrang-
liga åkdon och dåliga vägar. Både
pappa och Erik voro ute på åtskilli-
ga skenolyckor under några av sina
många resor. En gång kom Erik
hem från en resa till Skällinge med
sin skinnrock på somliga ställen
avskrapad som ett apelsinskal gnott
mot en sockertopp. Vagnen hade
vält i en isbacke och hästen skenat,
själv hade han måst följa med en bit
innan han lyckades göra sig lös från
fotsäcken. Underligt nog skadade
han sig ej.

Hushållsskolekurs

Den våren gick jag på hushålls-
skolekurs nr 2 i Stockholm. Det var
fröknarna Rönnes hushållsskola vid
Tegnérsgatebacken. Dagen före den
11 mars (Eriks födelsedag) vanka-
des det stuvade abborrar. Jag köpte
en portion och tog med hem till
pappa, som sällan fick, men mycket

älskade denna anrättning. När han
nu åt och var glad, passade jag på
att fråga om jag inte kunde få resa
ner till Varberg med nattåget och
övertaska min käre fästman. Tillå-
telse gavs och den som blev förvå-
nad var Erik när han hörde det gå i
väntrumsdörren och han öppnade
för att släppa in dagens första pati-
ent.

Den våren dog min gamla faster,
Ida Björck, i Göteborg i lungin-
flammation. Pappa for ner till hen-
nes begravning. Hennes trevliga
och säkert rätt dyrbara bo, hade hon
testamenterat till sina systerbarn
Fleetwoodarna och sina systerdot-
terbarn, Sörmännen, men Ida, Har-
riet och jag fingo var sin sak. Jag
fick den lilla antika toalettspiegeln
som står på gästrumsbyrån här i
Varbergshemmet.

Interiör från Åkraberg

Jag reste tidigt ner från Stock-
holm och efter någon veckas besök
i Oscarshamn, kom jag till Varberg
och Åkraberg, där jag stannade till
slutet av maj med täta besök i Var-
berg och motsvarande från Erik
ditut.

Det var en osedvanligt kall och
sen vår och jag minns att den 18
maj, Eriksdagen, gick jag först på
eftermiddagen och öppnade bom-
men på ytterdörren och skulle
pocka lite blommor innan jag möte
honom på "Vallavägen".

Den sommaren var jag i Ble-
kinge med pappa och mamma, Har-
riet med lille Lenne och Kirre. Vi
bodde på Karön, Otto kom från
Oscarshamn med sin segelbåt och
jag minns en fin tur in till Carlskro-

na.

Flera bröllop

De andra stannade litet längre,
men jag for hem för att vara tärna
på Rolfs och Majas bröllop. Av
bekvämlighetsskäl ägde det rum i
Varberg på hotellet, de gamla på
Åkraberg tyckte väl det skulle ha
blivit för bråkigt att ställa med det
där. De vigdes i kyrkan och hade en
hel rad av tärnor och marskalkar,
men så hade ju Rolf en hel uppsjö
på förlovade och oförlovade sys-
kon. Deras bröllopsresa bar till
Värmland och Gotland. Strax efter
vore vi på ännu ett bröllop. Idas
blivande sväger, den äldste av
Holmdahlarne, hade bröllop med
Karin Lundgren, dotter till den
mycket aktade direktör Daniel
Lundgren, chef för läderbolaget i

Foto: PLm

Falkenberg. Brudgummen var kom-
minister i Grinneröd i Bohuslän.

Lägenhet och mottagning

Så gick sommaren under vanliga
glada dagar, gäster, bad och utflyk-
ter, resor till Varberg, där allt som
oftast någon eller några av våra
beställda möbler anlant och noga
måste beskådas. En eller ett par
gångar till Åkraberg, dit Rolf och
Maja också kommo. Fick visst ock-
så besök här av min blivande svär-
mor, som fick beskåda min färdiga
utstyrsel, vilken verkligen var se-
värd, vilket måste sägas till min
moders heder. Inget krams, men fina
välgjorda saker. Vackra
"krusörngott" av bästa linne, sydda

i Almedahls affär i Göteborg, Tolv par linnelakan med knypplade spetsar eller hardangersöm, vilket var högsta modet, eller smala handsydda hålsömmar, tolv par halv-linne och bomullslakan, 7 par "jungfrulakan", ett otal damast och drälldukar samt 17 dussin servietter, för att inte tala om massor av toilotte- och kökshanddukar. I underklädsväg blev jag också gediget utrustad, tolv par fina, tolv par stadigare linnen, byxor och nattsckjortor (kanske litet mindre av de senare). Dock fick jag inte många klädningar, utom min vita sidenbrudklädning, hade jag inget siden dito. En milt ljusblå med vitt tyll var högtidsblåsan.

Av de andra minns jag ingen, men en hatt, som jag ännu gömmer (jan. 41) var min stolthet. Grå med ett pärlgrått prickigt flor och buketter av skära rosor, ack vad jag tyckte den var fin. Den satt som det då för tiden brukades högt uppe på hjässan, hur den blev kvar där är nästan obegripligt, men när man hade hårknuten mitt på hjässan kunde man ju köra rejäla långa hattnålar genom den och hatten. Den använde jag på vår korta bröllopsresa.

Ett roligt första år

Vårt första år i det egna hemmet var ett roligt år. Ofta foro vi till våra respektive hem och ofta finge vi besök av våra kära. Med Rolf och Maj gjorde vi då och då trevliga resor till Göteborg. Där var alltid en hel del av fördröjd bosättning, som man måste se sig om efter och sedan vi gjort vår shoppingrund, Maja och jag med förtjusning, herrarne mera likgiltiga och så småningom trötta, åto vi en god middag på Palace eller Trädgården, allt efter årstiden. Besökte Rolf och Maja i deras hem, Sätra i Kinna. I Varberg hade vi gjort visiter hos prosten Ullmans, doktorerna Peterson och Abrahamson, rådman Jensens, komminister Kulls, och last but not least herrskapet Lefflers. De voro gamla vänner till mamma Christine, genom hennes första man kyrkoherde Wallberg.

Farbror Albert Leffler hade varit köpman och godsägare och nu slagit sig ner i Varberg som husägare och rentier. Hans moster var gift med kyrkoherde Wallberg.

A.L. var en butter, fåordig man

Här ligger Åkraberg

Karta från år 1962

med en litet besk men ej elak humor. Hans fru, Hilda f. Littman, var så helt annorlunda, vänlig och livlig och otroligt gästfri. Hon kunde aldrig få nog av gäster och när vännerna ej räckte till bjöd hon hyresgästerna och gamla ensamma mam-seller. Otroligt ofta voro vi där tillsammans med Kulle och Volfraths och andra. Hon hade haft 10 barn, och de flesta levde och hälsade ofta på, särskilt när Disa och Elin Erikson, som förlovade och gifte sig med hennes söner Edvin och Axel, gästade dem, kunde det aldrig slå fel att hon bjöd oss komma dit.

Med vårt andra umgänge, utom Kulle hade vi blott ett "statumgänge" med högtidliga kalas några gånger om året, därför var det roligt få hälsa på helt ogenerat i

hennes vänliga och trevliga hem.

Första julen tillbringade vi i Falkenberg. Det var så skönt få fira den i den gamla miljön. Ett ungt hem har ju ännu inga egna traditioner. Mamma Christine och moster vore hos oss över nyår. I början av januari 1908 gästade jag Stockholm, besökte Manni Lindholm och Beth Lundblad, mina barndomsvänner. Påsken voro vi på Åkraberg. I maj besökte jag Ester Ljungnér i Fjärås och i juni var jag länge i Falkenberg.

Ida och Carl hade bröllop den 10 juni, föregånget av en glad fest på Tvååker dagen innan för den stora skaran av tärnor och marsalkar och jag fingo också vara med, Erik vikarierade för Dr. Wetterqvist och var därmed nästan jämt i Falkenberg. Den 27/6 voro vi på fad-

Hallands första byggnadsminne - ladugård vid Åkraberg

Foto: PLm

derskap på Rydboholm där Maja och Rolfs förstfödde döptes till Alvar Johannes.

I Varberg hade man under vår bortvaro vänt på våningen, så att vi fått sängkammaren åt söder och köket åt norr, förr var det tvärt om.

I slutet av aug. reste Erik och jag till Kalmar, Borgholm och Oscarshamn, varifrån Erik for till Gotland. Jag stannade kvar en vecka eller mer, varefter vi möttes i Stockholm. Där gick Erik en 1:a provinsialläkarkurs. Vi bodde i föräldrarnas våning Up1andsgatan 15. De kommo själva mycket snart upp, då pappa var vald till ombud vid kyrkomötet. Så länge de voro där hade vi ju hem och hushåll hos dem. Bror Erik bodde där också. Sedan de rest togo vi upp vår lilla jungfru och jag stod för det hela.

I slutet av nov. reste vi hem igen. Otto Ullman fick plats i Borås, som skulle tillträdas vid nyår. Den 24 december själva julafton, föddes vår lille förstfödde kl. 6 på morgonen. Han var liten, vägde knappt 3 kilo, men tog sig bra och blev snart knubbig och rund. Det var en ovanlig julafton som vi firade, glada och lyckliga, i sängkammaren vid min bädd. Vid ett litet insatt bord vid kakelugnen åt Erik sin fisk och gröt.

Nyårsafton var jag uppe en stund. Åtminstone mamma Christine firade den med oss.

Får Du hela e-brev?

(Texten lånad från GF-aktuell och något ändrad. PLm)

Många medlemmar har meddelat nya e-postadresser efter förra GF-Aktuellt.

Men den här gången blev det ett 40-tal returer. En besynnerlig sak hände vid utsändningen av GF-Mail 2000:1. Ett tiotal personer har anmält att bara en del av brevet kom fram, resten var bortklippt. Några hade sedan problem med att nå övrig e-post som låg bakom den skadade filen. Vi är mycket ledsna om det uppkommit problem.

Det är inte så att alla drabbats av felet, vi vet att många mail som skickades i samma "buntar" nått fram helt utan problem. Men om flera upptäcker att deras GF-Mail **inte** avslutas med namnunderskrift, utan mitt i ett stycke med ett "-"-tecken, så skriv till GF. Då skickar vi resten.

Den som råkar ut för detta problem måste kontakta sin internetleverantör så att den skadade filen tas bort. Obs! att Du måste ha alla uppgifter om internetabonnemanget tillgängliga. Leverantören måste passera dina koder för att göra operationen.

W

Svårt att hitta Olof Nilsson och Anna Nilsdotter från Rödbo (O)

Av Ragnhild Nilsson-Karlsson

När artikeln med nämnda rubrik presenterades i förra numret av Släktdata missförstod jag texten och gjorde en fatal redigering som blev en förvanskning. För detta ber jag om ursäkt. Här följer den riktiga texten (hoppas jag).

PLm

PS.

Efter samtal med Per Liljeström och studier av hfl för Angereds sn vill jag tillägga följande:

Det fanns på 1820-talet en gård som hette Stora Steken i Angereds sn. I de första husförhörlängderna, 1821-1823 finns på en del av gården Andreas Nilson född 1790 och gift med Anna Nilsdotter född 1792. De har en son Carl August född 15 september 1821.

I vigselboken för Rödbo 1820 hette brudgummen Anders och hustrun Anna skulle vara 25 år. Att det är den sökta Anna stöds av att som piga fram till 26 oktober 1821 står lillasyster Johanna Nilsdotter, född 1795, som gjort en kortare utflykt till Anna i Angered, innan hon åter flyttade hem.

Andreas familj står inom parantes, de har flyttat till Göteborg. Datum är oläsligt, ingen församling angiven - det finns ju några stycken att välja på i staden. Anna har försvunnit igen - tillfälligt?

Ragnhild Karlsson

Svenska rötter i Oregon

"Swedish Roots in Oregon" är en oberoende, icke kommersiell organisation, som behöver din hjälp för att få svar på följande frågor om svenskar i Oregon, USA:

Vilka är vi? Varifrån kom vi? Varför for vi? Vad förde oss hit? Hur blev våra liv?

Hjälp oss att skapa ett register över svenska emigranter som bosatte sig i Oregon. Registret kommer att bli en användbar informationslänk för släktforskare i USA och Sverige. Berätta historien om din familj! Vi vill skapa lättlästa och informativa redovisningar av nybyggarnas och deras ättlingars levnadsöden.

Fyll gärna i vår registreringsblankett för emigration från Sverige till Oregon. Blanketten kan hämtas på projektets hemsida:

<http://www.sundvall.nu>

Hemsidan tillhör egentligen Bertil Sundvall i Portland, Oregon, USA, som är vice president i "Swedish Roots in Oregon".

Organisationen samlar data från enskilda samt institutioner som ordensällskap, universitet, kyrkor och bibliotek, om den svenska immigrationen till Oregon.

Organisationen är också medlem i Sveriges Släktforskarförbund, Swenson Swedish Immigration Center, Augustana College och Genealogical Forum of Oregon inc.

(Denna artikel har vi lånat från MGF-Nytt nr 1 / 2000. Vi har kortat den något.)

PLm

Hennings ruta

Det är årsmöte i föreningen Gränsland, och man skall utse en valkommitté

Kan vi inte välja några norrmän till detta. Dom e ju vana

Folkräkningen anno 1890

En historisk databas över Sveriges befolkning som den såg ut detta år.

Sedan några år tillbaka pågår ett omfattande registreringsarbete som syftar till att digitalisera den s.k. Folkräkningen för år 1890. I ett samarbete mellan Arkion och Forskningsarkivet görs delar av folkräkningen tillgänglig på Internet. I nuläget finns hela Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Värmlands län tillgängliga.

En folkräkning är den officiella räkning av ett lands eller Orts befolkning, som enstaka gånger förekommit sedan äldsta tider. Regelbundet hölls "census" i det gamla Rom, men den omfattade inte hela befolkningen.

I nyare tid har regelbundet återkommande folkräkningar införts, först i Sverige, år 1749, till en början varje år, sedan var tredje, därefter var femte och slutligen, fr.o.m. 1860 vart tionde år. Efter Sverige följde Förenta Staterna med allt sedan 1790 vart tionde år återkommande "census". Även i Europa i övrigt har hållits folkräkningar mestadels vart tionde år. Årtal som slutar med 0 är vanligast. I England och Frankrike har man räknat folk under år som slutat på 1. På kontinenten sker folkräkningarna en viss dag och ett visst klockslag och selsätter därför tusentals personer som räknar samt bygger på de uppgifter som de räknade själv uppgifter. I Sverige sker folkräkningen utifrån avskrifter ur församlingsböckerna, vilket i huvudsak ger tillförlitligare uppgifter, utom vad avser t.ex. yrke, där församlingsböckerna inte är uppdaterade.

På kontinenten hänförs en person vid folkräkningstillfället till den ort man råkar vistas på och inte till bostadsorten i första hand. I Sverige hänförs de räknade personerna till den ort man vid räkningstillfället är folkbokförd på. Numera sker folkräkningar genom s.k. folk- och bostadsräkningar.

De svenska folkräkningarna från år 1860 är av en annan karaktär än de tidigare. De är inte längre statistiska sammanställningar över be-

folkningen fördelade på kön, civilstånd, ålders- och yrkesgrupper m.m. utan listor på samtliga individer skrivna i respektive församling. Här finns personerna samlade i sin hemby, kärnfamiljen samlad i hushållet tillsammans med eventuellt tjänstefolk eller en föräldrageneration, med uppgift om namn, födelseår och födelseförsamling, yrke, civilstånd, kön och ytterligare ett antal uppgifter. Likt en modern telefonkatalog finns här Sveriges befolkning förtecknad - inte i alfabetisk ordning - utan efter geografisk hemvist.

En återfunnen person i folkräkningen ger grunddata (hemförsamling, by, namn, yrke, födelseår och födelseförsamling) så man snabbt kan gå vidare in i andra arkivhandlingar. Enklast är ingången till kyrkböckerna men mycket mer finns att upptäcka. Bara inom de statliga arkiven finns nära 400 hyllkilometer arkivhandlingar att ta del av.

Registreringen av folkräkningen 1890 har pågått under fyra års tid och drivs numera inom ramen för Arkion-projektet "Arkivinformation i skolan". Projektet har till uppgift att dataregistrera 1890-års folkräkning. Uppdraget innebär registrering av ca 4,8 miljoner människor boende i Sverige under detta år. Uppgifter om varje enskilt hushåll, dess uppbyggnad och samtliga individer, deras yrken med uppgifter om födelseår och födelseorter, civilstånd och mycket mer ger ett mångfacetterat underlag till forskning av skilda discipliner, för elever inom grundskola/gymnasium samt för hembygds- och släktforskare. Detaljerad information om projektet (principer för registrering, kvalitetskontroll, databasstruktur m.m.) ges i den speciella handbok som tagits fram inom projektet. Hela handboken (43 s.) kan hämtas på hemsidan med nedanstående adress.

Delar av detta material görs nu genom Forskningsarkivets försorg fritt tillgängligt över Internet. Det är

möjligt att söka efter personer eller grupper utifrån någon/några av följande uppgifter: hemförsamling, by, förnamn, efternamn, födelseförsamling, yrke, civilstånd och kön. Det är dessutom möjligt att producera statistik över namn, yrken, byar m.m. för alla församlingar.

Projektets hemsida har adressen:

<http://www.foark.umu.se/folk>

(Denna artikel har tidigare publicerats i både MGF-Nytt nr 1 / 2000 och Dis-Mitt-Nytt nr 1 / 2000 varifrån vi lånat den.)

PLm

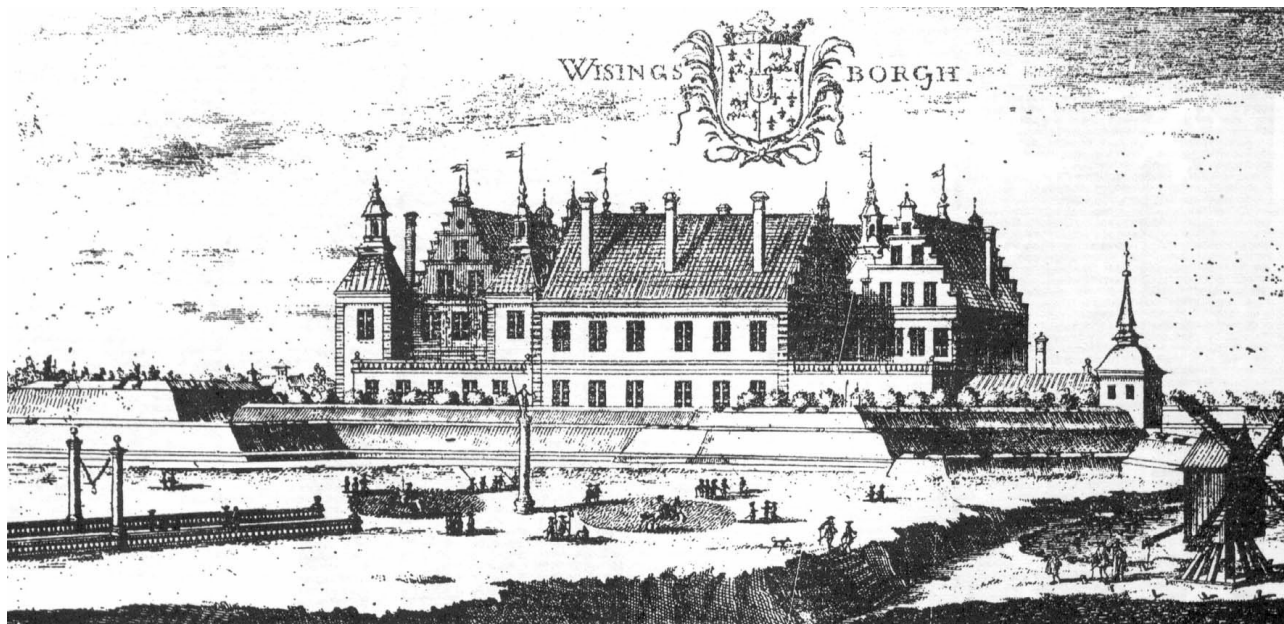
Efterlysning

Söker uppgifter om Sjömannen Franz Joachim Klies f. 1786 skall enligt uppgift vara far till Carolina Clies f. 4/2 1810 i Mariebergs Förs. Moder änkan Maria Catharina Pein född Hallberg och änka efter glasmakaren Joseph Pein. Maria Catharina Pein avled 4 /2 1814. Carolina växte sedan upp hos sin moster Dorothea Elisabeth Klies f.19/3 1793, Göteborg d. 11/4 1844 i Ljusdal, Hälsingland (X). Jag undrar om släkten är utdöd och om någon vet något om släkten Klies och om någon har forskat på Maria Catharina Peins (f.Hallberg) anor. Carolina flyttade sedan till Hudiksvall och gifte sig 8/2 1835 med Carl Holmberg, sedan har jag inte sett namnet Klies mer. Har det Holändskt ursprung? Hoppas på svar!

Jan Wallin Östra Tullg. 7
82452 Hudiksvall,
Telefon 0650-9665
E-post: stocka.janne@telia.com

Styrelledamot i släktforskarföreningen Nordanstigs Bygd & Släktband

Krigsfångarana på Visingsborg

Visingsborg på Erik Dahlbergs tid

Ur Suecia Antiqua

Så fick vi publiceringstillstånd!

För en tid sedan fick jag av en god vän och avlägsen släkting en bok med titeln **Fjärran blånande Visingsö**. Vi har gemensamma anor på Visingsö.

Slutkapitlet i denna bok bedömde jag som intressant för Tidningen Släktdata. Men hur skulle jag finna upphovsmannen?

Först samtal till släkten på Visingsö. Där fick jag reda på att Alarik Svensson varit kyrkoherde på ön under 50- och 60-talen. Inga barn hade följt honom dit.

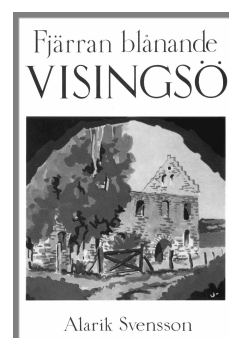
Kontroll via Internet på KB (Kungl. Biblioteket) gav uppgiften att Alarik Svensson skrivit ett flertal böcker varav 'min bok' kom ut 1964. Samt att författaren föddes 1902. Förmodligen död.

Kontroll i Sveriges Dödbok gav uppgiften att två Alarik Svensson med nämnda födelseår hade dött. Den förste i Lerums Kommun. Snabb koll med pastorsexpeditionen gav yrket arbetsledare. Alltså strök jag honom. Näste person hade dött i Kristinehamn. Telefonsamtalet dit bekräftade att **kyrkoherden** Alarik Svensson dött därstädes. Dock kunde de inte hitta några ättlingar (barn e.d.)

Eftersom jag nu hade rätt många uppgifter skrev jag ett brev till goda vännerna Kvarnström i Karlstad. Gunnel, som är känd släktforskare och tidigare anställd vid Emigrantregistret i Karlstad skulle säkert hjälpa mig. Visst blev det så! Några få timmar efter det brevet anlant kunde Gunnel ringa till mig med uppgifter om att de fått kontakt med Alariks ena dotter i Kristinehamn.

Sen var det ganska lätt att få de två döttrarnas tillstånd.

PLm

Krigsfångarna på Visingsö är en berättelse av förre kyrkoherden Alarik Svensson på Visingsö. Den finns i hans bok **Fjärran blånande Visingsö**. Tidningen har fått Alarik Svenssons efterlevande döttrars tillstånd att återge berättelsen. Den är till sitt innehåll exakt så som den publicerats i boken, dock med den skillnaden att jag fått tillstånd att lägga in mellanrubriker och andra illustrationer än i ursprungsversionen.

PLm

Krigsfångarna på Visingsö

Av Alrik Svensson

Del 1

ALARIK SVENSSON

Visingsö! Sagoö!

Det går ej att skriva din historia i instängda arkiv och omgiven av gamla svårtolkade dokument där ej ett ord är nämnt om din egenart och tjusande personlighet. Där är du bara i allmänt sammanhang omtalad liksom vilken plats som helst där människor brutit bygd och levat sitt liv samt blott någon enstaka gång nått upp till den nivå dit historien hinner sänka sig för att berätta.

Men det går att skriva din historia omgiven av din natur och på platserna där händelserna träder levande fram medan stumma vittnesbörd bestyrker orden. Där går att mana fram dina minnen medan de smeksamt omflätas av sagor och sägner i en levande tradition.

Till endast tvenne av dina många märkliga platser må vi nu knyta berättelsens tråd, Visingsborgs slottsruin och Rysskyrkogården. Och vi går i tankarna tillbaka till åren 1716 - 1718, den tid då du var fångarnas ö.

Visingsö i början av sjuttonhundratalet!

Grundat på kartläggning 1692 samt på noggranna uppmätningar åren 1800 och 1835 har fastslagits att Visingsö årligen under dessa tidsperioder förlorat ett och ett kvarts hektar jord genom abraktionen, Vätter-vågornas nötning mot stränderna. Under åren därefter har förlusten varit mindre beroende på att sjön nått in till öns fasta berggrund på åtskilliga strandsträckor, men om man uppskattar den årliga förlusten till ett hektar kommer man sanningen närmast.

Visingsö har sålunda sedan 1700-talets början minskat i yta med hela 260 hektar, och hade vid tiden som denna skildring avser en storlek av 28 kvadratkilometer mot nuvarande 25, var sålunda en tiondedel större än nu.

Tätbefolkad ö

Beträffande bebyggelsen var Visingsö i äldre tider liksom under 1700-talet Sveriges tätast befolkade landsdel, naturligtvis med undantag för städerna. Säkra uppgifter beträffande vårt lands befolkning och dess fördelning saknas intill 1749, då staten inrättade det s.k. Tabellverket, nuvarande Statistiska Centralbyrån. Men enligt av den franske ministern Campredou, en framstående statistiker, gjorda beräkningar var Sveriges folkmängd vid Karl XII:s död 1718 endast 600.000 personer mot 660.000 vid sjuttonhundratalets ingång, den hade således under det tjugoåriga kriget sjunkit med hela tio procent.

Visingsö första statistiska tabell av år 1749 utvisar, att folkmängden på ön då var 742 personer. Under följande 25-årsperiod ökade den med 23 personer och utgjorde 1774 ett antal av 765 personer. Antager man en liknande ökning under åren 1720-1750 torde befolkningssiffran år 1716 hava varit ungefär 720 per-

soner. Ett i förhållande till hela rikets befolkningstal oerhört tätt bebyggt område var Visingsö.

I låga, torvtäckta stugor bodde Visingsö-borna, såväl kronatorpare som självständiga bönder, jordbruk och fiske samt arbete på kronans egendom gav dem deras bärning. Ön var liksom en liten värld för sig. Till dess olycka fanns emellertid då liksom nu byggnader å vilka regeringen kastade sina blickar för interneringsändamål.

Någon hänsyn till öbornas trevnad har aldrig tagits i dylika fall. Då var det Visingsborgs slott!

Karl XII

Gör Visingsö till fångläger

Förslag att förvandla det idylliska Visingsö till fångläger för krigsfångar framlades i regeringen, eller som det hette, rådet, redan 1705. Av flera skäl lämnades dock saken därhän till år 1716 då planen med ohygglig realitet sattes i verkställighet.

Innan en skildring av krigsfångarna på Visingsö begynner måste först en allmän översikt över deras förhållanden alltifrån år 1700 tagas

i beaktande.

*"Där flydde vad ej föllades
det var hans lärospån . . . "*

Med dessa få ord karaktäriserar Tegnér förträffligt hela Karl XII:s fångpolitik. Helst inga fångar alls. Betecknande är, att efter slaget vid Narva fick hela den ryska hären fritt avtåga, endast 132 officerare, däribland nio generaler och 11 övershtar, fördes hem till Sverige att förvaras. Själve överbefälhavaren för ryska hären, hertigen av Croy, frigav kung Karl omedelbart på det ömmande skälet, att han hade gjort sig så stora skulder i Reval att han blev säkrare bevakad där av sina arga fordringsägare än han skulle blivit i fångenskap och sålunda ej skulle kunna göra Sverige någon skada! Kungen hade alldeles rätt, de Croy dog i bysättningshåkte i Reval 1702!

Vilka var och hur många var de krigsfångar, som under stora ofredens dagar vistades i Sverige?

Hela antalet danska fångar både efter landstigningen på Själland 1700 samt efter Stenbocks seger vid Hälsingborg 1710 torde hava inskränkt sig till c:a 400 man. Av de 2.700 fångar Stenbock tog kvarhölls endast ett fåtal officerare.

Till detta kommer ett hundratal holländska och engelska sjökrigare, som togs då de under årens lopp smugglade kontraband till Ryssland.

Efter slaget vid Klissow 1702 befann sig 1.700 sachsare i svensk fångenskap, men endast en mindre del av skaran fördes över till Sverige. Dessa återfick friheten redan 1704 då kung Karl besegrat Sachsen och uppsatte det s.k. sachsiska regementet under svenskt överbefäl.

Beträffande åter de ryska fångarnas antal, så steg detta med åren från sin ringa början till 1.500 man trots rymningar och dödsfall. Och var sålunda antalet krigsfångar i Sverige vid 1716 års ingång ungefär 1.700.

Vem var Andrej Chilcov?

Stamtruppen i den ryska skaran utgjordes av de s. k. civilfångarna, av vilka ryske ministern Andrej Chilcov blev den förste och sedan alltiämt den förnämste.

Om Chilcov kan tryggt sägas att han var utbildad för spiontjänst och

hade till princip att aldrig under några förhållanden tala sanning. De oerhörda besvärigheter han vållade de svenska myndigheterna kan utläsas ur hans klagoskrifter till rådet samt hans oftast uppsnappade hemliga korrespondens med ryske tsaren, med vilken han personligen var god vän. Eftersom han var den förnämste av de fångar som kom till och avled på Visingsborgs slott kan en kort inblick i hans verksamhet i Sverige försvara sin plats i denna berättelse.

I augusti 1700 efter det kung Karl besegrat Danmark kom Chilcov till Själland och fick audiens hos svenske kungen. Enligt det kreditivbrev han överlämnade samt hans egna ord, var hans uppgift att försäkra kung Karl om Rysslands stora fredskärlek och vänskap för Sverige, och skulle han efter uppvaktningen hos konungen begiva sig till rådet i Stockholm till dess en stor ambassad snart skulle anlända från Ryssland för att bekräfta den eviga freden mellan ryska och svenska riket.

Chilcov i Stockholm

Efter audiensen begav han sig också till Stockholm dit han anlände den 19 september och talade inför rådet liksom inför konungen om de blivande sändebuden och den eviga freden. I två hela dagar fyllde han sin uppgift att invagga den svenska regeringen i säkerhet beträffande Rysslands hållning. Den 21 september kom underrättelsen att tsaren brutit freden, gått över svenska gränsen samt börjat belägra Narva.

Man kunde tro, att Chilcov nu skulle känt sig avslöjad, men så var ingalunda fallet. Han bara verkade en smula förvånad och förklarade att det endast kunde röra sig om några hjälptruppers genomtåg till konung August i Polen. Han begärde att genast få resa hem för att varna tsaren. Men inför riksrådets bistra blickar ändrade han snabbt denna begäran till en ödmjuk bön att icke genom hårt fängelse få umgälla tsarens handlingssätt.

Kung Karl, som då befann sig i Karlshamn, fick omedelbart underrättelse med förfrågan hur man skulle förfara med Chilcov. Svaret lydde, att Chilcov genast skulle arresteras och tillika med honom de ryssar som befann sig i Stockholm

och beslag läggas å deras fartyg. 117 ryssar uppspanades och blev sålunda jämte Chilcov stamtruppen av ryska krigsfångar i Sverige.

Från östersjöländerna m.fl.

Från striderna i Östersjöländerna, Finland, Sachsen och Polen hemsändes kontingent efter kontingent ryssar, så att deras antal enligt såväl deras egen bokföring som svenska rullor år 1716, såsom ovan nämnts, uppgick till jämnt 1.500 man.

Stockholm var från början förläggningssorten, men så småningom spreds fångarna trots Chilcovs ursinniga protester till flera svenska städer såsom Jönköping, Örebro, Växjö och Västerås. De i Jönköpings län såväl i staden som å landsbygden förlagda fångarna var år 1716 till antalet 200.

Mild behandling

Behandlingen var mycket mild, och visserligen diskuterades i rådet att låta repressalier för de svenska fångarnas i Ryssland oerhörda lidanden gå ut över ryssarna i Sverige. Så skedde någon gång men då endast i form av förbud att avsända brev. Konungens svar på framställningar om skärpt fångenskap besvarade han med avslag och den korta motiveringen att vi svenskar tillhör "cultiores gentes" d. v. s. de civiliserade folken.

Dock torde han under sin frånvaro ej haft en aning om att bevakningen var så slapp som den var. Vid sin återkomst 1715 ändrade han åsikt om human behandling, och det blev annat av för ryssarna än klaga och kritisera och hota med vedergällning.

Till uppehålle åtnjöt varje fånge en grundpenning om tre öre silvermynt om dagen utbetalt i form av kost, kläder och 'husrum'. Officerarna erhöll högre dagtraktamente och fick köpa sin mat själva och dessliques hyra egen bostad inom den stad där de inkvarterats. Meniga soldater, som var villiga att arbeta, fick ytterligare ett öre pr dag för eget bruk.

Fortsätter i nästa nummer

Barnamord i Kville 1711

Genom Evald Olssons i Bengtsfors försorg har vi fått följande utdrag ur protokoll från ting i Rabbalshede.

Nils Hansson i Kumla har läst protokollen.

Om Märta Simonsdotters barnamord och rymning 1711

Protokollet från detta ting i Rabbalshede har ej gått att hitta i Hovrättsarkivet utan bara det från extratinget om rymningen samt Hovrättens handläggning av saken. Dessa avskrifter är något avkortade.

Göta Hovrätts dom

Anno 1711 d. 24 okt. förebedes och resolverades följande kriminalsak från Bohuslän.

Närv: Hr. Presidenten Vålby. Nils Lilliecrantz, Hrr. HS. CL. BR. NS. JE. MH.

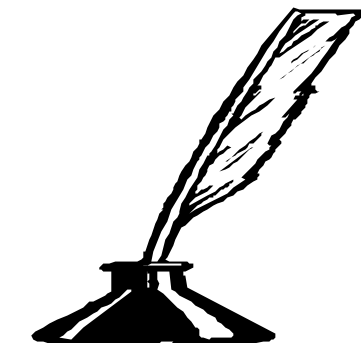
Tingsrätten i Qville här.

Ransakning o. dom ang. Qvinspersonen Märta Simonsdotter

uti platsen Dryp i Qville sn. vilken självvilligen bekant det hon nästl. år då hon på Kråkerud uti Skredsvik sn tjänat, om hösten där haft köttslig bebländelse med en soldat från Dalsland, Lars i Ryr, Ryrs socken, som efter dess kamraters berättelse skall vara gift.

Märta hade blivit havande varefter hon nästl. d. 19 juni, som var 2:a stora böndagen, medan dess fader var vid kyrkan och styvmodern med sina barn uti marken med boskapen, skall födelsestunden kommit på henne. Hon hade gått utom stugan och på en liten plan med en gärdsgård vid pass 20 famnar från stugan fött barnet som var levande och fullkomligt med hår och naglar. Med handen lagd på dess mun och näsa hade hon det förkvävt så att det strax dödde.

Barnet hade hon sedan burit in i stugan, där ingen varit och därefter

bort i en bergkulle i marken och det vid föräldrarnas hemkomst ej uppenbarat förr än 2:a dagen då styvmodern blivit varse efterbörden på det av Märta födda barnet. Styvmodern berättade detta för sin man vilken omsider genom hotande och lockande kommit Märta att bekänna var hon barnet gömt och det hemburit.

Därefter hade fadern detta berättat för Kyrkoherden vilken givit Cronobetjanten därom kundskap så att hon blivit gripen. Märta berättade att medan hon var havande, har hon såväl för styvmodern som andra, vilka frågat henne därom nekat sig vara havande och alltså detta hemligen och tyst hållit. Sedan hon först förnam sig vara med barn hade hon alltid haft uppsåt och tanke att bringa fostret om livet.

Länsman Börje Persson, Nm. Jakob i Dofveland och de flera som barnet besiktigt har betygat att de grant kunnat skönja det varit av daga tagit emedan huvudet och ansiktet var blått, eller svartblått, allt ned till axlarna. Men på den övriga delen av kroppen var det likt ett annat barn.

Tingsr. har förut dömt Märta Simonsdotter i anl. av Guds lag 1:a Moseb. 9 vers 5.6. Och 2:a Moseb. 22 vers 14. Så och 2:a Cap. Högmålsb. L.L. samt Kungl. M:s Plakat om Barnamord av år 1684 att halsuggas och på bålet brännas, dock sådant Kungl. Rättens prövande ödmjukligen underställt.

Resolution

Såsom av ransakningen befinnes, det Märta Simonsdotter sedan hon låtit sig med barn råda, hon för ingen uppenbarat utan ständigt nekat både för sin styvmoder och flera vilka därom frågat henne. I enslighet har hon fött barnet som varit levande och det avlivat samt burit till skogs.

För den skull prövar Kungl. Rätten skäligen att Tingsr. dom i detta mål gilla och stadfästa. I följe härav skall för begånget barnamord hon sig själv till välförtjänt straff och androm till skräck och varnagel halshuggas och på bålet brännas.

Bogesund den 24 okt. 1711.

N. Lilliecrantz, H. Stiernklo, Carl ?, B. Rosensparre, Nickolai Silfverskiöld, Joh. Ekstedt, M. Hedh.

Brev har avgått till Hr. Gen. Maj. m. m. Hamilton d. 14 dec. 1711.

Extra ting i Rabbalshede 1712.

Anno 1712 d. 26 nov. blev uti Qville här. å tingsstad Gästgivarg. Rabbalshede Ext.Ord. Ting hållet efter Högl. Kungl. Göta Hovrätts brev till Hans Ex. Högvälb. Baron Gen. och Guv. Hr. Carl Gustaf Mörner av d. 11 nov. nästförleden.

Hans Ex. brev och nådiga befallning av den 19 okt. till mig undertecknad att anställa däröver en noga rannsaking. Anledningen är vad som varit orsaken att nästförleden år barnamörderskan Märta Simonsdotter som här uti Qville här. blev dömd ifrån livet är sedermera härifrån ofångslad bortförd söder ut i landet, varigenom hon är kommen på flykten. Var härvid tillstades Cronans Bef.man över Norrvikens Fögderi Vålby. Jonas

Eriksson jämte Qville här. trov. Nämndemän som voro:

Erik Jonsson i Bottna, Bryngel Persson i Solhem, Jakob Olsson i Dofveland, Hans Olsson i Ytterby, Lars Larsson i Solberg.

Nu upplästes Hans Ex. Högv. Hr. Gen. och Guv. nådiga brev av d. 11 nov. som berättar huruledes Göta Hovrätts brev ankommit med berättning att ifrån Torpe härads tingsritt en ransakning och dom inkommen är över Bonden Joen Håkansson i Leekevahl och dess hustru Gunnur Hansdotter. Hos dessa hade Barnam. Märta Simonsdotter uti Dryp som nästförledet år blev här uti här. ifrån livet dömd kommit på flykten. Hon skall ofängslad vara förd här ifrån bönderna emellan dit. Vaför Kungl. Rätten finner nödigt att ransakas bör igenom vilkens förvållande en slik grov missdådarska var kommen att föras landet omkring ofängslad.

Högv. Kungl. Rätten begär därför att här uti här. där berörde missdådarska är dömd och först avförd av mig undertecknad måtte behörigen ransakas och förrättningen forderligast till Hovrätten insändas. För den skull företogs nu Ex. Ord Ting om samma ärende och framkallades först Skjutsrättaren Torsten Christensson i Qville hos vilken hon suttit fängslad sedan domen över henne avsades.

Han tillfrågades av vem hon härifrån fördes, om hon var fängslad eller intet och vem som henne mottog när hon här utur häradet kom? Torsten och 2:ne andra berättade att när berörde barnamörderska nästförledne år här uti Rabbalshede var för mordet ifrån livet dömd fördes hon uti handklovar härifrån till hans hus uti Qville by att bevakas till dess hennes dom skulle från Hovrätten komma och där under vakt fängsligt hölls.

Då strax när hon till hans hus kom lät han Torsten slå på hennes bäge ben en stark höftfester? Var med han slog henne fast i väggen och medan hon där satt fängslad på sådant sätt var dagelig och ständelig hos henne behörig vakt. Där blev hon sittandes till midsommartiden, då tingsr. dom avsades, till den tid fienden föll in som var d. 11 aug.

Då kom Bef.man Jonas Eriksson d. 12 och reste söderföre undan fienden och vid hans förbiresa befallde han Länsn. Börje Pedersson

att berörde barnamörderska skulle föras under säkert förvar söderut till nästa skjutsrättare. Hon skulle sedan föras vidare till Bohus Slott att där förvaras tills hennes dom kommer.

mer.

Detta efterkom han Torsten på Länsn. order när han dagen därefter förnam att fienden kommit närmare. För den skull tog han Torsten med sig sina grannar Tolle Hendriksson och Lars Larsson i Qville och förde denna barnamörderska bort till Knudstorp (?) i Svarteborgs sn. där Skjutsrättaren Sören bodde. Svarteborg hör under Häradsn. Petter Kalls juridition.

Dock likväl före än han henne bortförde lät Länsn. Börje Pedersson henne med ett tough (rep) binda, eftersom de i hastigheten inga handklovar hade, vid bäge armbågarna och bak om ryggen, så att hon inte på en halv alns när nådde med händerna tillsammans. Således bunden fördes hon av dessa 3 karlar till Knutstorp och levererades där som berättat är till Skjutsrättaren Sören.

Emedan de ännu dröjde där i Knutstorp, vilket inte var mer än en timmes tid, drog Sören bort med samma synderska, bunden som hon blivit i Qville till nästa omskifte, där om hade de intet vidare att berätta. Repet varmed berörde synderska var bunden tillhörde Länsman Börje Pedersson, detta lovade Sören att återskaffa vilket dock ännu inte skedd.

Att detta är sant betygade med dem som berörde kvinnas person härifrån bortförde Länsman Börje Pedersson och Nm. Jakob Olsson i Dofveland på deras ed. Den senare såg sig när de foro förbi hans gård.

Detta är vad härifrån bevittnas kan och finner tingsr. icke annat än bemälte barnamörderska härifrån väl förvarad och under behörig och säker vakt kommit och ingalunda ofängslad utur detta häradet blivit förd.

Vad längre neder (längre söder ut i Bohuslän) passerat med henne därom haver tingsr. här uti Qville här. ingen kundskap kunnat inhämta.

Actum anno, loco at tempore ut Supra.

Gudmundus Nordhbergh

Kommentar:

Det blev alltså mycket bråttom med denna förflyttning och någon sorts förpassning eller fraktsedel har inte förekommit utan bara ett muntligt meddelande som upprepades eller förändrades vid varje vaktombyte. Nog skulle det varit intressant att veta hur det hade låtit om de kommit fram till Bohus. Om rymningen skedde på Lekvall i Hjärtum är det inte helt omöjligt att Märta Simonsdotter kunnat få kontakt och hjälp av de Norska Trupperna som var i trakterna av Uddevalla några dagar efter rymningen.

Om livet

Födas och leva och där till ett slut

detta är hela vårt liv.

Ack huru fort släcks ej livslampan ut,

kort är vår vandring och strid.

Min's då, o människa att livet det flyr

livet så hastigt går om.

Sök och begagna minuten så dyr

tänk på Guds rättvisa dom.

Nya register i Släktdatas arkiv

Under våren och sommaren har vi fått ytterligare många register. De som är klara när vår tidning skall färdigställas visas i nedanstående tabell. Men vi har också ett antal register som vi fått från Håkan Andersson, Lars-Göran Mattsson och – inte minst - Trollhättebygds Släktforskare. De är under behandling och kommer med på vår CD-skiva allteftersom de blivit klara.

Församling	Län	Bok	Period	Antal tot.	Antal nya	Registrerat av	Filnamn	SCB- kod	Anm
-----	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	---
Bro	O	Födda	1860-1929	5.068	539	H Anders:n+L -G Matts:n	BRO-F3	148404	1)
Dragsmark	O	Döda	1686-1926	1.432	1.432	M Pehrson+L -G Mattsson	DRAGS-D1	148506	
Dragsmark	O	Födda	1685-1929	2.456	2.456	M Pehrson+L -G Mattsson	DRAGS-F1	148506	
Dragsmark	O	Vigda	1685-1920	549	549	M Pehrson+L -G Mattsson	DRAGS-V1	148506	
Erska	P	Födda	1860-1920	1.932	528	Aston Hermansson	ERSKA-F2	158208	2)
Gamlestaden Gbg	O	Vigda	1883-1922	3.626	890	Aston Hermansson	GASTA-V2	148033	3)
Högås	O	Döda	1689-1926	2.110	45	(se dokum.posten)	HOGAS-D3	148508	4)
Högås	O	Födda	1690-1929	2.963	64	(se dokum.posten)	HOGAS-F3	148508	5)
Högås	O	Vigda	1689-1925	751	13	(se dokum.posten)	HOGAS-V3	148508	6)
Kungälv	O	Födda	1696-1730	1.821	1.821	Håkan Andersson	KUNGA-F1	148201	
Rännelanda	P	Döda	1861-1920	1.105	1.105	Håkan Andersson	RANNL-D1	150707	
Sproge	I	Döda	1723-1920	1.099	321	O Överby & H Andersson	SPROG-D2	98064	7)
Sproge	I	Födda	1723-1920	1.418	366	O Överby & H Andersson	SPROG-F2	98064	8)
Sproge	I	Vigda	1723-1920	457	137	O Överby & H Andersson	SPROG-V2	98064	9)
Tofta	I	Döda	1730-1920	1.793	671	O Överby & H Andersson	TOFTA-D2	98054	10)
Tofta	I	Födda	1730-1920	2.295	834	O Överby & H Andersson	TOFTA-F2	98054	11)
Tofta	I	Vigda	1730-1920	613	224	O Överby & H Andersson	TOFTA-V2	98054	12)
Vänersborg	P	Födda	1898-1920	4.866	4.866	A Schrew. & K Johansson	VANBG-F5	158001	
Västra Strö	M	Döda	1898-1920	176	176	Aston Hermansson	VSTRO-D1	128505	
Västra Strö	M	Vigda	1860-1920	231	231	Aston Hermansson	VSTRO-V1	128505	
=====	===	=====	=====	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Summa:				36.761	17.268				

1) Inkl. tidigare distr. BRO-F2	5) Inkl. tidigare distr. HOGAS-F2	9) Inkl. tidigare distr. SPROG-V1
2) -"- ERSKA-F1	6) -"- HOGAS-V2	10) -"- TOFTA-D1
3) -"- GASTA-V1	7) -"- SPROG-D1	11) -"- TOFTA-F1
4) -"- HOGAS-D2	8) -"- SPROG-F1	12) -"- TOFTA-V1

Släktdatas register kan man få på tre sätt:

INTERNET

Man kan söka i och ladda ner registren från vår hemsida:

<http://sd.datatorget.educ.goteborg.se>

DISKETT

Register kan fås på diskett från

Allan Palmgren, Kringalles väg 24C, 443 34 Lerum, tel 0302-12089,

E-post adress: allan.palmgren@mailbox.swipnet.se

CD-SKIVA

Man kan få samtliga klara register plus registerprogrammet QA (inkl. en liten manual) på en CD-skiva. Kostnaden är 65:- kr inkl porto. **Kontakta Allan under ovanstående adress.**

OBS!

I nästan alla register finns det fel. Det kan vara fel redan i kyrkboken eller vid senare behandling.

Se själv efter vad som står i boken eller på mikrokortet!

Ett register är endast en förteckning över punkter i boken, avsedd att underlätta vidare sökning.

AIP

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning
återsändes försändelsen med
den nya adressen angiven.

Välkommen till Föreningen Släktdatas

Årsmöte

**lördagen den 14 oktober kl. 11.00
på IOGT-NTOs Nordengården, Stockholmsgatan 16, Göteborg.**

Program

**Nils Marelius kommer att ge ett kort referat från Förbundstämman i Linköping
samt
att mycket kort presentera den nya skriften
Kyrkobokföringshistorik.**

**Presentation av flera CD-skivor som numera finns till släktforskarens hjälp.
Vi kommer att ha minst tre datorer (stationer) igång.**

**Välkommen till ett trevligt möte med servering
som föreningen bjuder på.**

**Föreningen Släktdatas medlemmar hälsas välkomna till
GöteborgsRegionens Släktforskares medlemsmöten;**

Måndagen 23 oktober Besök hos Visans Vänner i kustens Hus
Taubegatan 9, Göteborg, Hållplats Chapmans Torg, kl 18.30.
Två sånggrupper framför Evert Taube- och Lasse Dahlqvist-visor.
Entré 80,- kronor inkl. kaffeservering.
Anmälan senast den 17 oktober.

Måndagen 20 november Höstmöte
Erik Dahlbergsgatan 36 B, Göteborg, kl 18.30.
Hembygsforskaren Per-Arne Löf berättar om Gamla Västra Frölunda.
Entré 40,- kronor inkl. kaffeservering.
Anmälan senast den 17 november.

Anmälan till respektive aktivitet görs till Stina, tel 031-25 75 55 eller Karin, tel. 031-40 85 20